

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Николай Сашков Цанков, д.н.

Педагогически факултет, Тракийски университет – Стара Загора

върху дисертационен труд на тема: **„РЕФЛЕКСИВНО (ПРЕ)ОСМИСЛЯНЕ НА КВАЛИФИКАЦИОННИТЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ С ПЕДАГОГИЧЕСКИ СПЕЦИАЛИСТИ (МУЛТИМОДАЛЕН СМИСЛО-ЦЕНТРИРАН МОДЕЛ)“**,

автор: **доц. д-р София Христова Дерменджиева**,

за придобиване на **научна степен „доктор на науките“**,

в област на висше образование **1. Педагогически науки**,

професионално направление **1.2. Педагогика**,

научна специалност **Теория на възпитанието и дидактика**.

Настоящата рецензия е разработена в изпълнение на Заповед № 2556/17.07.2023 г., Заповед № 2620/25.07.2023 г. на Ректора на Тракийски университет и при спазване на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за развитие на академичния състав в Тракийски университет – Стара Загора.

Кандидатът за придобиване на научна степен „доктор на науките“ доц. д-р София Дерменджиева е утвърден университетски преподавател, обучаващ педагогически специалисти във всички възможни формати за базова и допълнителна професионална квалификация и разпознаваем изследовател с редица публикации в предметното поле на дисертационното изследване и в много по-широк изследователски контекст, отразяващи изследователските резултати и научни приноси в списания, включени в системата за реферирание и индексирание, включително и отразени в базите Web of Science и SCOPUS.

Методологическото осмисляне на концепцията за „Учене през целия живот“ и неговите темпорални, логически и причинно-следствени основания в цялост и изведените смисли, трасират основанията за последваща **метакогнитивна концептуализация, преодолжаваща ограниченията на линейното мислене**, относно образователните политики и практики в продължаващата квалификация на учителите.

Така се (по)ражда идеята за смисло-центрирано управление, където обектът и субектът на познание са неразделно единство от епистемологична гледна точка и се обосновава необходимостта от конституирането на смисло-центриран модел и среда за зародишообразование, което не е подчинено на детерминираността, а такова което е и устойчиво и неравновесно, и несиметрично и избирателно, и балансирано и неполярно, (само)създаващо връзки и отношения за рефлексивно (пре)осмисляне на опита, на практиките, на познанията на целостта чрез частите и обратно. Така синтезно научно търсене и оценка на динамиката на образователните политики и практики в базовата подготовка на педагогическите специалисти и продължаващата им квалификация прецизират изследователската аргументация, за да се открият „динамичните аспекти на промяната в социалния контекст и прилагане на концепцията „Учене през целия живот“ за ефективно управление на професионалната квалификация“.

Доц. д-р София Дерменджиева, водена от безупречна интуиция, но и с ясно **метанаучно самоопределяне**, извежда основните параметри на методологията на научното си изследване на **многопластовата проблематика чрез първоначална рефлексия на собствените опит и практики** за професионална квалификация на педагогически специалисти и последваща метапроблематизация, водеща до обективизиране на научния проблем на дисертационното изследване. Отчитайки спецификите на понятийно-терминологичните конструкции в предметното поле на изследването и теориите, които го определят, е реализирано **компаративно дискриминиране и от гледна точка на формалната логика, но и в синергетична перспектива**, което дава възможност на автора да надскочи ограниченията на тезауруса от термини, изследвайки гранични флуидни зони на проявени поведения, центрирани върху и ирадиращи нови смисли. В процеса на извеждане на предпоставките и параметрите на концепцията за мултимодално смисло-центрирано управление на продължаващата квалификация на педагогически специалисти се съгласуват нивата на авторски подход за управление на квалификационните взаимодействия в мултимодална образователна среда, за да се подчинят на метаконструирането на „концептуално-технологичен модел за смисло-центрирано управление на квалификационните взаимодействия“.

Всички **равнища на концептуализация и проблематизация** на изследователските търсения са **синергетично средоточие на методологическата и методическата**

конкретизации на емпирико-експерименталното изследване, проведено в условията на **непрекъсната рефлексия в различните ѝ модуси** (познавателна, личностна, праксиологическа), но без изчерпване на рефлексивността в мултимодалната образователна среда за смисло-центрирано управление на квалификационните взаимодействия с педагогически специалисти.

Всички това обуславя **осмислената концепция на планираното, организирано и реализирано емпирико-експериментално изследване**, чийто дизайн с неговите: предварителни изследвания, времева рамка, инструментариум, контингент, методи и техники за количествен и качествен анализ на емпиричните данни са представителни и на висотата на изискванията към дисертационен труд за придобиване на научната степен „доктор на науките“. Задълбочената статистическа обработка на данните и последващите анализи, представени с изключителна прецизност и конструктивна и смислова яснота са основание за безспорно възприемане на направените изводи на база първични данни, сами по себе си имащи характер на приноси, чието последващо екстраполиране моделира вторичните научни приноси с теоретичен характер и дългосрочните такива за практиката, както и тези проблематизиращи и предизвикващи изследователската перспектива.

Научната хипотеза, изведена в конкретни условия и съобразена с тях в нейната цялост и операционализации, е гарант за преход между наличното научно (по)знание в предметното поле на изследователските търсения на доц. София Дерменджиева и хипотетичното ново знание, а нейната последваща **проверка гарантира истинността на направените изводи и приносния характер** на дисертационното изследване, изразяващ се синтезно в:

(1) рефлексивно конструиране на теоретичен (интегриращ постиженията и базиран на изследванията в предметното поле) и авторски концептуален модел за продължаваща квалификация на педагогически специалисти, търсещ аргументиране чрез научното проблематизиране заявено в различните съдържателни структури на дисертационното изследване;

(2) методологически обосновано и технологично издържано конституиране на динамичен мултимодален смисло-центриран модел за управление на взаимодействията в продължаващата квалификация с педагогически специалисти;

(3) осмислено проектиране на (не)параметрирана/отворена мултимодална среда, гарантираща рефлексивно (пре)осмисляне на практики и опит и тяхното оценностяване;

(4) апробиране на динамичен модел за професионална квалификация на педагогическите специалисти, създаващ холограмни професионални и личностни профили, смисло-центрирани и оличностени, съдържащи флуидни, но устойчиви трансгресивни зародиши/ядра, трансформиращи системата от професионални компетентности на педагогическите специалисти.

В дух на добронамереност и в синхрон с професионалния ми интерес към проблематиката, предлагам на вниманието на доц. София Дерменджиева следните **препоръки в изследователска перспектива**, които ще осигурят възможности за превръщането на приносите на дисертационното изследване в базисни и ирадиращи отворени ориентири за процеса на (пре)осмисляне на квалификационните взаимодействия с педагогически специалисти: (1) извеждане в синергетично средоточие/ядро на трансверсални умения като зародишообразуватели на съзнание и поведение за непрекъсната трансформационна методическа рефлексия, (2) конкретизиране на смисло-центрирани ориентири, колкото и флуидни да са те, чрез търсене на техни устойчиви сегменти, осигуряващи (не)рамкиране на квалификационните взаимодействия за формиране и развитие на трансгресивна мултимодална педагогическа компетентност.

Авторефератът в структурирана цялост представя основните концептуални и изследователски търсения и резултати, направените изводи и постиженията на дисертационното изследване, представляващи принос в теоретико-практически план.

В съдържателно отношение представените публикации са релевантни на темата на дисертационния труд, като са в синхрон с предмета на изследване и процесите на глобализация и тяхното отражение върху съвременния образователен контекст на рефлексивно (пре)осмисляне на квалификационните взаимодействия с педагогически специалисти в аспектите на: (1) мултимодалната комуникация и глобалния процес на дигитална трансформация в различни сфери на човешка дейност (публикации №6; №5; №2; №3; №1); (2) мултимодалната грамотност и мултикултурните взаимодействия в условията на усилваща се миграция, на повишено етническо и културно разнообразие, на нарастващи социални дистанции и социална изолация (публикации №12; №13; №11;

№9; №4); (3) образователната реформа, на базовата подготовка и продължаващата квалификация на педагогическите специалисти (публикации №14; №8; №10; №7)

Представеният за рецензиране дисертационен труд за придобиване на научната степен „доктор на науките“ отговаря на изискванията в проблемно, структурно, методологическо, методическо, съдържателно, експериментално и етично отношение, както и на чл. 12 от Закона за развитие на академичния състав в Република България, като съдържа теоретични обобщения и решения на научни и научно-приложни проблеми, които съответстват на съвременните постижения и представляват значителен и оригинален принос в науката.

Цялостната оценъчна процедура и направените анализи са гаранция за намерените достатъчно основания, убедено да предложи на членовете на научното жури **доц. д-р София Христова Дерменджиева** да придобие **научна степен „доктор на науките“** в област на висше образование **1. Педагогически науки**, професионално направление **1.2. Педагогика** по научна специалност **Теория на възпитанието и дидактика** на базата на защитен дисертационен труд на тема: **„РЕФЛЕКСИВНО (ПРЕ)ОСМИСЛЯНЕ НА КВАЛИФИКАЦИОННИТЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ С ПЕДАГОГИЧЕСКИ СПЕЦИАЛИСТИ (МУЛТИМОДАЛЕН СМИСЛО-ЦЕНТРИРАН МОДЕЛ)“**.

25.09.2023 година,
Стара Загора

Рецензент:
доц. д-р Николай Цанков, д.н.